

תאריך: כ' חשוון תשע"א
28 אוקטובר 2010

לכבוד
הגב' לאה ורון
מנהלת ועדת הכלכלה
הכנסת

ג.נ.;

הנדון: דברי הסבר לסעיף 128(1) להצעת חוק הטיס

כללי

1. סעיף 128(1) להצעת חוק הטיס קובע עיצום כספי בשיעור 50% מהסכום הבסיסי לגבי " עובד טיס שהפר חובה, הגבלה או תנאי החלים עליו לפי סעיף 8; "

בדיון האחרון בהצעת חוק הטיס בוועדת הכלכלה של הכנסת (26.10.10) התעוררה שאלה לגבי היקף ההסמכה בסעיף 8 להצעת חוק הטיס: האם מדובר בהסמכה קונקרטיה לקביעתם של נושאים מוגדרים וידועים מראש, או שמא מדובר בהסמכה רחבה וכללית, אשר הנושאים שיוסדרו במסגרתה בתקנות אינם ידועים, ולכן אין זה ראוי לקבוע מראש בגין הפרות של נורמות "עלומות" מעין אלה עיצום כספי בשיעור של 50% מהסכום הבסיסי.

2. כפי שנראה להלן, עמדת רשות התעופה האזרחית היא כי ההסמכה בסעיף 8 להצעת החוק הינה לקביעת נושאים קונקרטיים וברורים והם דרישות **כשירות, מיומנות, ידע, וניסיון מקצועי** (כלשון הסעיף ממש), החלות על בעלי רישיונות עובדי טיס, כתנאי לשימוש בזכויות שמקנה הרישיון.

ההסמכה אינה יוצרת אי-וודאות או עמימות ביחס להסדרים שניתן לקבוע מכוחה, אלא ההיפך הוא הנכון – היא מצרה ומגבילה את שיקול הדעת, בוודאי בהינתן הרקע החקיקתי, כפי שיפורט להלן (וכפי שפורט גם בדברי ההסבר להצעת החוק), ומנחה במידה גבוהה של פירוט את שיקול הדעת שיופעל לעניין זה.

הסדרים לשמירה על כשירות מתמדת של עובדי טיס

3. עובדי טיס, ובפרט אנשי צוות אוויר, נדרשים לשמור על כשירות מתמדת, צבירת ניסיון וידע מקצועי, לצורך המשך השימוש ברישיונם, ואינם יכולים להשתמש ברישיונם לאחר הפסקה ניכרת בפעילותם.

הלשכה המשפטית

4. כך, בהתאם לנספח 1 לאמנת שיקגו, קיימת הסדרה מפורטת באשר למגבלות השימוש בזכויות שלפי רישיונו של עובד טיס וההגדרים שבו, שנועדה להבטיח את כשירותו והתאמתו המלאות לביצוע תפקידו.

5. לפיכך, סעיף 8 להצעת חוק הטיס (שנוסחו אושר בידי הוועדה זה מכבר) קובע:

"בלי לגרוע מסמכותו לפי סעיף 42(ב)(3) ו-(4), רשאי השר לקבוע חובות שיחולו על עובד טיס וכן הגבלות ותנאים לשימוש ברישיון עובד טיס או בהגדר הקבוע ברישיון כאמור, נוסף על החובות, ההגבלות והתנאים המפורטים בסימן זה, שמטרתם להבטיח שמירה על הכשירות, המיומנות, הידע והניסיון המקצועי הנדרשים מעובד הטיס."

6. הוראות כאמור – שעניינן דרישות החלות על בעל רישיון עובד טיס לגבי כשירות, מיומנות, ידע וניסיון, וזאת כתנאי למילוי תפקיד עובד טיס (או, בנוסח אחר: לשימוש בזכויות שמקנה הרישיון) קבועות כיום הן במסגרת תקנות הטיס (רישיונות לעובדי טיס), התשמ"א – 1981 - באופן כללי לכל סוג של רישיון עובד טיס, והן במסגרת תקנות הטיס (הפעלת כלי טיס וכללי טיסה), התשמ"ב – 1981 - כנגזר מסוגי ההפעלה בהם משתתף עובד הטיס. תקנות אלה ותמציתן מפורטות בטבלאות המצורפות למסמך זה.

הסדרים בתקנות הרישיונות¹

7. כך, במסגרת תקנות הרישיונות נקבעו תנאים ביחס לעובדי הטיס בהתאם לסוגיהם, הכוללים:

א. לגבי טייסים -

- (1) ביצוע מספר מזערי של שעות טיסה במסגרת פרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה, ובכלל זה בשעות הלילה, זמן מכשירים, שעות טיסת מכשירים, שעות טיסה בליווי עובד טיס כשיר, שעות טיסה כטייס מפקד;
- (2) ביצוע מספר מזערי של המראות והנמכות / המראות ונחיתות במסגרת פרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה, ובכלל זה באמצעות עזרי ניווט ובליילה;
- (3) בכלי רחיפה למיניהם - ביצוע מספר מזערי של זינוקים ושעות ריחוף, במסגרת פרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
- (4) ביצוע מבחני רמה תקופתיים בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה (מבחן רמה: מבחן ידע + מבחן מעשי בטיסה);
- (5) למתלמדים: קבלת שעות הדרכה לרבות הדרכה זוגית, השלמת כמות שיעורים נדרשת.

ב. לגבי טכנאי טיס -

- (1) ביצוע מספר מזערי של שעות זמן טיסה בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
- (2) ביצוע מבחן רמה תקופתי (שהינו מבחן ידע + מבחן מעשי) בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
- (3) ביצוע טיסת מבחן שנתית לגבי אותו מין אווירון, בהשגחת טייס מפקד או בהשגחת מחזיק ברישיון טכנאי טיס;

ג. לגבי פקח טיסה ותדריכן מודיעין טיס -

- (1) אימון תקופתי לפי ספר העזר של היחידה;
- (2) מעבר מבחן מיומנות מקצועית במתקן שאישר המנהל או בזמן העבודה;
- (3) מבחן מעשי כתנאי לשימוש בהגדר שפקע (הגדר שלא נעשה בו שימוש במשך ששה חודשים רצופים);

¹ פירוט התקנות בהן נקבעו הסדרים אלה מצוי בטבלה המצורפת לנספח זה;

הלשכה המשפטית

- (4) הוכחת בקיאות בידע המקצועי;
ד. לגבי קצין מבצעי אוויר - הכשרה נתיבית לגבי כל נתיב בו הוא משמש כמשגר הטיסה;
ה. לגבי מאמן לטכנאי טיס - שעות טיסה כטכנאי טיס;
ו. לגבי מאמן פקח טיסה ותדריכן מודיעין טיס - מספר מתלמידים מינימאלי בפרק זמן שהוגדר ומבחן מיומנות מקצועית.

הסדרים בתקנות ההפעלה²

8. במסגרת תקנות ההפעלה נקבעו תנאים שונים לשימוש בתפקיד של אנשי צוות אוויר ושל קצין מבצעי אוויר, בהתאם לסוגי ההפעלה השונים כלהלן -
- א. לגבי הפעלה כללית של כלי טיס גדולים - הפרק השמיני לתקנות ההפעלה -
(1) שעות זמן טיסה במסגרת פרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
(2) מבחן מיומנות כתחליף לשעות זמן טיסה;
- ב. לגבי הפעלה מסחרית של כלי טיס בחקלאות - הפרק האחד עשר לתקנות ההפעלה -
(1) מבחן ידע מקצועי ומבחן כשירות שנערכים על ידי הטייס הראשי של המפעיל האווירי;
ג. לגבי הפעלה מסחרית של "מוניות אוויר" - הפרק השנים עשר לתקנות ההפעלה -
(1) שעות טיסה (טיסות מרחק, טיסות לילה, טיסות מכשירים) בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
(2) למילוי תפקיד טייס מפקד בכלי טיס המוביל נוסעים - המראות ונחיתות (לרבות בלילה) בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;
(3) מבחני רמה תקופתיים הכוללים מבחן בע"פ או בכתב ומבחן בטיסה שנערכים ע"י המנהל או ע"י בוחן של המפעיל האווירי (שהמנהל מינה);
(4) בהפעלה בתנאי כללי טיסת מכשירים: מבחן מכשירים תקופתי ע"י המנהל או בוחן מוסמך (בוחן של המפעיל האווירי המוסמך ע"י המנהל) הכולל בחינה בע"פ או בכתב, ומבחן מעשי בטיסה; ביצוע תהליך גישת מכשירים לפי סוג התהליך;
(5) למילוי תפקיד טייס מפקד - מעבר מבחן נתיב תקופתי ע"י המנהל או בוחן מוסמך (בוחן של המפעיל האווירי המוסמך ע"י המנהל);
(6) למילוי תפקיד טייס - חובת השלמת שלב אימון ראשוני ואימון חוזר מתאימים לסוג ההפעלה;
- ד. לגבי הפעלה מסחרית של "מובילים אוויריים" - הפרק השלושה עשר לתקנות ההפעלה -
(1) תנאים למילוי תפקיד איש צוות- אימון קרקע ראשוני; אימון טיסה ראשוני; אימון הסבה או אימון שינויים במקרים מסוימים; אימון קרקעי חוזר; אימון טיסה חוזר; מבחן כשירות במקרים מסוימים; צבירת ניסיון (בשעות) באותו דגם של כלי טיס ובאותה עמדה של איש צוות;
(2) תנאים למילוי תפקיד טייס - המראות ונחיתות; המראות ונחיתות בפקוח בוחן מוסמך (מטעם המפעיל האווירי) במקרים מסוימים; שעות טיסה (במקרים מסוימים); מבחן כשירות או קורס אימונים במדמה טיסה (סימולאטור);
(3) תנאים למילוי תפקיד טייס מפקד - מעבר מבחן נתיב שנתי תקופתי; טיסה בין הטרמינלים כטייס או איש צוות בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה;

² פירוט התקנות בהן נקבעו הסדרים אלה מצוי בטבלה המצורפת לנספח זה;

הלשכה המשפטית

- (4) תנאים למילוי תפקיד טייס מפקד בטיסה אל ומשדות תעופה שהוכרוזו כייחודיים ע"י המנהל - המראה או נחיתה; קבלת הסמכה; הוכחת כשירות בדרכים הקבועות בתקנות;
- (5) תנאים למילוי תפקיד טכנאי טיס - שעות זמן טיסה בפרק זמן שהוגדר הקודם לטיסה; מעבר מבחן הכרת נהלי הפעלה וכשירות לגביהם ע"י המנהל או המפעיל האווירי; מבחן רמה;
- (6) תנאים למילוי תפקיד קצין מבצעי אוויר - אימון ראשוני, אימון הסבה במקרים מסוימים; הכרה תפעולית באמצעות השקפה מתא הטייס או בשילוב עם המראות ונחיתות; אימון שינויים; אישור המפעיל האווירי כי העובד מכיר ויודע את כל נהלי ההפעלה הדרושים.

9. עינינו הרואות כי הגם שמדובר בתנאי רבים ומגוונים, המשתנים לפי סוג עובד הטיס וסוג ההפעלה בו הוא משתתף (שונות וקונקרטיזציה שהן מידתיות וראויות), הרי שמדובר בתנאים מפורטים, מעשיים וקונקרטיים, אשר בדיקת קיומם היא פשוטה יחסית.

כך, הוכחת **הידע** – מתבצעת באמצעות מבחנים בע"פ או בכתב; הוכחת **מיומנות** - מתבצעת במסגרת המבחנים המעשיים השונים; **הניסיון** – מוכח ע"י צבירת שעות טיסה או שעות תפקיד עובד הטיס, בביצוע תמרונים הייחודיים להפעלה הספציפית (בלילה, בכטי"מ וכיו"ב); **הכשירות** – נשמרת ע"י קבלת הכשרות, הדרכות ואימונים.

10. **הצורך לשמור על כשירות מתמדת של עובד הטיס, הוא יסוד ומסד בתפיסת בטיחות הטיסה, ומכאן החשיבות של ההסדרים שנועדים לשמור על כשירות מתמדת זו, וממילא החשיבות שבקביעת אמצעי ואפשרויות אכיפה יעילים.**

כן יש לזכור כי סכומי העיצומים הכספיים לסעיף 128(1), מלכתחילה, אינם גבוהים (2,500 ₪ לטייסי מובילים אוויריים, לפקחי טיסה ולמאמניהם, העובדים בגופים מסודרים אשר בהם צפויות פחות הפרות מסוג זה; 1,250 ₪ למדריכים; 500 ₪ לכל שאר עובדי הטיס); הורדת הפרות אלה למדרגת עיצום של 25% מהסכום הבסיסי (כלומר, הקטנת הסכומים בחצי), תקטין משמעותית את ההרתעה מקביעת עיצומים בגין הפרות אלה.

11. לנוכח כל האמור לעיל, עמדת רשות התעופה האזרחית היא כי ראוי לקבוע כי הפרה של חובות תנאים והגבלות לפי סעיף 8 מהווה עילה להטלת עיצום כספי בשיעור 50% מהסכום הבסיסי.

בכבוד רב,

רננה שחר, עו"ד
היועצת המשפטית
רשות התעופה האזרחית

העתקים:

עו"ד מלי סיטון, היועצת המשפטית, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
עו"ד יערה למברגר, ייעוץ וחקיקה (כלכלי פיסקאלי), משרד המשפטים
עו"ד רביד דקל, ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים
עו"ד איתי עצמון, עוזר ליועצת המשפטית לוועדת הכלכלה